

Hâkimler kanunu

(*Resmî Gazete ile neşir ve ilânı : 14/VII/1934 - Sayı : 2751*)

No.
2556

Kabul tarihi
4 - VII - 1934

BİRİNCİ BAP

Namzetlik

Birinci fasıl

Namzetlik şartları ve vazifeleri

BİRİNCİ MADDE — Namzetlik devresini geçirip aşağıdaki şartlar daire-sinde ehliyetini isbat etmiş olmadıkça hiç kimse hâkimlik veya müddeiumumi-lik meslekine kabul olunamaz.

Yetmişinci madde hükmü mahfuzdur.

İKİNCİ MADDE — Namzetler, hâkimlik ve müddeiumumilik sınıf ve derece-lerine dahil değildirler.

Bunlara, Devlet memurları maaşatının tevhit ve teadülü hakkındaki 1452 sayı-lı kanunun on ikinci dereceye tahsis ettiği maaş verilir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Namzetliğe kabul olunabilmek için:

- 1 - Türk olmak;
- 2 - Yirmi bir yaşını bitirmiş ve otuz yaşını geçmemiş olmak;
- 3 - Askerlik filî hizmetini yapmış veya askerliğe elverişli olmadığı anlaşılmış bulunmak;
- 4 - Başkasına geçer hastalığı, vazifesini gereği gibi yapmağa mâni olabilecek vücut veya akılcı bir arızası bulunmamak;
- 5 - Yabancı ile evli olmamak;
- 6 - Bir Türk hukuk fakültesinden veya mektebinden mezun olmak veya mülkiye mektebinden mezun olupta noksan kalan derslerden Hukuk fakültesinde imtihan vermiş olmak veya yabancı bir memleket Hukuk fakültesinden mezun olupta Türkiye Hukuk fakülteleri programlarına göre noksan kalan derslerden imtihan ile tasdikname almış bulunmak;
- 7 - Şeref ve haysiyeti muhil bir suçtan mutlak surette ve bir cürümden dolayı üç ay veya daha fazla hapis cezasile mahkûm bulunmamak veya bu kabîl suçlarla hapsi müstelzim her hangi bir cürümden dolayı ceza takibi altında bulunmamak;
- 8 - Sarhoşluğu, kumar oynamağı âdet edinmiş, kumar oynatmış, ahlâk ve si-retçe hâkimliğe yaraşmayacak bir hal ile dile gelmiş olmamak şarttır.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Her sene alınacak namzet miktarı Vekillikçe tes-bit olunur.

Namzetler Adliye müsteşarile teftiş heyeti reisinden ve hukuk, ceza ve zat iş-leri umum müdürlerinden teşekkül edecek heyetin mütaleası alındıktan sonra Ad-liye vekili tarafından tayin olunurlar.

Taliplerin sayısı birinci fıkrada yazılı miktarı aşığı takdirde diploma dere-cesi tercihte esas tutulur. Bu şartta da müsavat halinde kura çekilir.

BEŞİNCİ MADDE — Namzetliğe kabul olunanlar iki sene müddetle mahkemelerle müddeiumumiliklerde staj görürler. Ceza ve hukuk işlerinde zabıt kâtipliği ve başkâtiplik vazifesini ve kendilerine verilecek tetkikatı ve diğer yazı işlerini yaparlar. İcra memurlarına, sorgu hâkimlerine yardım ve vekâlet ederler.

Bunlar dinlemek üzere müzakerede hazır bulundurulabilirler.

Namzetler vekâleten ifa eyledikleri vazifelerden ve kendilerine tevdi olunan işlerden dolayı asıl vazife sahipleri gibi mesuldürler.

İkinci fasıl

Namzetlikten muavinlik sınıflarına geçme şartları

ALTINCI MADDE — Namzetlik müddetini bitirmiş ve seciye ve ahlâkça kabule mâni bir hali görülmemiş olanlar muavinlik imtihanına kabul olunurlar.

Kabule mâni hali görülenlerin Adliye vekilliğince namzetliklerine nihayet verilir.

Bunlar bir daha namzetliğe kabul olunamazlar.

YEDİNCİ MADDE — Muavinlik imtihanı Adliye vekilince ikisi yüksek dereceli hâkimlerden, ikisi Hukuk fakülteleri profesörlerinden ve biri avukatlardan olmak üzere seçilecek heyet huzurunda ve her senenin birinci teşrininde Ankarada yapılır.

SEKİZİNCİ MADDE — İmtihanlar tahrirî ve şifahî olur.

Tahrirî imtihanlarda :

A - Hukuku medeniye, ticaret hukuku ve hukuk muhakeme usulleri;

B - Ceza hukuku ve ceza muhakeme usulleri;

C - Hukuku idare ve hukuku ammeden tatbikî kabiliyeti meydana koyacak surette birer mevzu verilir.

Şifahî imtihanlar :

Tahrirî imtihanların yapıldığı maddeler hakkında meri olan kanunlara tatbik noktasından vukufun derecesini anlamak için yapılır.

DOKUZUNCU MADDE — Her imtihanda onda altıdan ve imtihanların heyeti mecmuasından vasatî olarak onda yediden yukarı numara alanlar muavinliğe ehliyet göstermiş olurlar.

İmtihan komisyonu her namzedin imtihanda kazandığı numaralara göre tayin olunacak ehliyet derecesini gösterir ayrı ayrı birer mazbata yaparak imtihan evrakile beraber Zat işleri müdürlüğüne verir.

ONUNCU MADDE — İmtihanda ehliyet gösteremeyenler veya mazeretine binaen imtihana giremeyenler bir sene sonraki imtihana kabul olunurlar.

Üç defa imtihana giremeyen veya üç imtihanda muvaffak olamayanlar namzetlikten çıkarılırlar.

Namzetliğe kabulü tarihinden itibaren beşinci sene nihayetindeki imtihana giremeyen veya bu imtihanda da muvaffak olamayan namzet hakkında yukardaki fıkra hükmü tatbik olunur.

ON BİRİNCİ MADDE — Her namzedin vazifesini yapmakta gösterdiği kabiliyetle ahlâkî gidişine dair malûmat, çalıştığı daire âmirleri tarafından mensup olduğu mahkemenin en yüksek dereceli hâkimine veya müddeiumumisine altı ayda bir verilecek delilli takrirlerle o hâkim veya müddeiumuminin namzet hakkında görgü ve bilgisine dayanan mütalealarından ve adliye müfettişlerinin raporlarından alınır.

Yukarıki fıkrada gösterilen merciler bu husustaki mütalealarını Adliye vekilliğince buna mahsus olmak üzere hazırlanacak kâğıtlara yazarlar.

ON İKİNCİ MADDE — Zat işleri müdürlüğünce her namzet hakkında 9 ve 11 inci maddelere göre toplanacak vesikalar o namzedin şahsî dosyası ile birlikte ayırma meclisine verilir.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Ayırma meclisi her namzedin:

A - İmtihanda kazandığı dereceye;

B - Ahlâkî gidişi hakkında toplanan malûmata bakarak tayin edilecek dereceye;

C - Namzetlik esnasında gösterdiği kabiliyet derecesine;

D - Mektep şahadetnamesinde kazandığı dereceye göre emsali arasındaki mertebesini tayin ve en yüksek liyakat kazananlar en başta gelmek üzere sırasile bir defter tanzim ve tasdik eder.

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Muavinliğe hak kazananlar hâkimlik veya müddeiumumilik mesleklerinden hangisinde ihtisas arzusunda bulduklarını Vekilliğe bildirirler. Ayırma meclisince dahi gerek imtihanda ve gerek namzetlik devresinde gösterilen kudret ve kabiliyetin mahiyet ve hususiyetine göre namzedin hangi meslekte ve hangi kısımda daha fazla istidadı görüldüğü ismi hizasına yazılır.

Bu hükümler intihapta imkân dairesinde nazara alınır.

ON BEŞİNCİ MADDE — Açılacak muavinliklere on üçüncü maddede beyan olunan defterdeki sıraya göre önce gelen, önce tayin olunur. Bu deftere ismi geçenlere, muavinliklere tayin olununcaya kadar vekillikçe lüzum görülecek yerlerde o sınıflardaki vazifeler gördürülebilir.

ON ALTINCI MADDE — Türkiye hukuk fakültelerinin birinden doktora diploması alanların namzetlikte geçirecekleri müddet bir senedir.

Türkiye hukuk fakültelerinin birinden çıkmakla beraber ingilizce, almanca, fransızca, italyanca lisanlarından birile ders okutulan memleketler hukuk fakültelerinin birinden de çıkanlar bir sene namzetlik yaptıktan sonra on üçüncü madde hükümü dairesinde muavinlik sınıflarına sekizinci maddenin son fıkrasına göre yalnız şifahî imtihanları yapılarak kabul olunurlar.

Bu maddede yazılı şartları haiz olan namzetlere 1452 sayılı kanunda yazılı derecelerden 11 inci dereceye ve 22 nci maddenin ikinci fıkrasında beyan olunan şartlar dairesinde doktor diplomasını almış olanlara 10 uncu dereceye tahsis olunan maaş verilir.

İKİNCİ BAP

Hâkimlik ve müddeiumumilik meslekleri ve ayırma usulleri

Birinci fasıl

Hâkimlik ve müddeiumumilik meslekleri

ON YEDİNCİ MADDE — Hâkimlik meslekinin sınıfları, dereceleri ve maaşları bu kanuna bağlı (1) numaralı cetvelde gösterilmiştir.

Bu kanunda gösterilen istisnalardan başka hallerde hâkimlik meslekine mensup olanlar hakkında dahi 1452 sayılı kanunla diğer malî kanunlardaki hükümler tatbik olunur.

ON SEKİZİNCİ MADDE — Müddeiumumilik meslekinin sınıfları ve dereceleri ve maaşları bu kanuna bağlı (2) numaralı cetvelde gösterilmiştir.

ON DOKUZUNCU MADDE — Bir meslekten öbürüne geçmekte 17 ve 18 inci maddelerde yazılı (I) ve (II) numaralı cetveldeki sınıflar ve dereceler biri öbürüne muadil tutulur.

İkinci fasıl

Üçüncü ve ikinci sınıflara ayırma şart ve usulleri

YİRMİNCİ MADDE — Muavinlik sınıflarında bulunanların hâkimlik ve müddeiumumilik sınıflarına ve üçüncü sınıf hâkimlerle müddeiumumilerin ikinci sınıfa terfilieri için bu kanunda gösterilen istisnalardan başka hallerde, her sınıfın son derecesinde en az iki sene hizmet etmiş ve aşağıdaki maddelerde yazılı usul dairesinde ehliyeti anlaşılmış olmak şarttır.

YİRMİ BİRİNCİ MADDE — Bu kanunda yazılı istisnalar dışında hâkim ve müddeiumumilerin kendi sınıfları içinde bir dereceden diğerine terfilieri için buldukları derecede 57 nci maddede tesbit olunan esas dairesinde en az iki sene hizmet etmiş olmak şarttır.

Şu kadar ki üçüncü sınıfların yedinci derecesinde olan vazifelerden birine tayin edilebilerek için yirmi altıncı maddede beyan olunan ihtisas imtihanında muvaffakiyet göstermiş olmak şarttır.

YİRMİ İKİNCİ MADDE — On altıncı maddenin ikinci fıkrasında yazılı şartları haiz olanlar muavinlik sınıflarında amelî vukuf ve kabiliyetçe de ehliyet ispat etmiş oldukları takdirde o sınıflarda bir sene hizmetten sonra üçüncü sınıflara terfi edebilirler.

Türkiye hukuk fakültelerinin birinden çıkmakla beraber ingilizce, almanca, fransızca, italyanca lisanlarından birile ders okutulan bir memleket hukuk fakültesinden de çıkmış ve bunların birinden hukukî bir mevzu üzerine doktor diploması ve doktor unvanını almış olanların, üçüncü sınıfların «onuncu ve dokuzuncu» derecelerinde geçirecekleri müddet bir senedir.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — İhtisas imtihanı Adliye vekilince, üçü birinci ve ikinci sınıf hâkimlerden ve ikisi de vekâlet müsteşarından veya umum müdürlerden olmak üzere seçilecek heyet huzurunda Ankarada yapılır.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Adliye vekilliği yedinci decelerde olan vazifelerde vukua gelecek açıkları göz önünde tutarak müracaat müddetini ve imtihanların yapılacağı tarihi tayin ve ilân eder. İhtisas imtihanı senede bir defadan fazla yapılamaz.

YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Sekizinci derecelerde yazılı vazifelerde en aşağı iki sene müddetle hizmet etmiş olanlardan terfilerine kazaî veya inzibatî bir mâni bulunmayanlar ihtisas imtihanına kabul olunurlar.

YİRMİ ALTINCI MADDE — İhtisas imtihanı tahrirî olur.

İmtihanda : Medenî hukuk ile ticaret hukukuna ve ceza hukukuna mütedair ikişer tez mevzuu verilir.

İmtihana iştirak edenler intisap etmek istedikleri ihtisas şubesine göre bunlardan iki mevzu seçerler.

YİRMİ YEDİNCİ MADDE — İhtisas imtihanında her tezdten en aşağı onda yedi numara almak şarttır.

Bir devre imtihanında muvaffak olamayanlar ertesi sene yapılacak imtihana girebilirler. İkinci imtihadında da kazanamayanların dosyası sicil hulâsası ile birlikte ayırma meclisine verilir. Ayırma meclisi umumî heyeti bu gibilerin hâkimlik ve müddeiumumilik meslekelerinin hangi derecelerinden yukarı derecelerde vazife göremeyeceklerini tayin eder.

Şu kadar ki bunlar buldukları sınıfın üst sınıfına geçemezler.

YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — İmtihan heyeti, ihtisas imtihanını muvaffakiyetle geçirmiş olan hâkimlerden her birinin kazandığı ehliyet derecesine göre sırasını gösterir bir defter yapar ve dosyalarına konulmak üzere ayrı ayrı birer mazbata tanzim eder. 7 inci derecede olan terfiler de bu sıraya riayet olunur.

İmtihan heyeti imtihadında muvaffak olan müddeiumumilerin de ayrı bir defterini ve mazbatalarını yapar. Bu defterde sıra tasnifi yoktur.

YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — Adliye vekilliği, terfiine kazaî veya inzibatî bir mâni bulunmayan muavinlerle üçüncü sınıf hâkim ve müddeiumumilerin isimlerini gösteren birer listeyi her meslek sınıfları için ayrı ayrı olmak üzere hazırlayarak ayırma meclisine verir ve bir suretini resmî ve adlî gazetelerle neşreder.

Bu listelere isimleri yazılmayanlar listenin neşri tarihinden itibaren bir ay içinde ayırma meclisine müracaat ve itiraz edebilirler. Ayırma meclisinin bu bapta vereceği karara müracaat sahibi itiraz edemez.

Ayırma meclisinin itirazın kabulüne dair olan kararını Adliye vekili ayırma meclisi umumî heyetine tekkik ettirebilir.

OTUZUNCU MADDE — Hâkimlerle Cümhuriyet müddeiumumileri, refakatlerindeki muavinler ve icra memurları ve ağır ceza mahkemesi reisleri de aza muavinlerle muavinlik sınıfında bulunan sorgu hâkimleri hakkında:

a) Ahlâkî gidışlerine dair şikâyet vaki olmuş veya tahkikat yapılmışsa bunların mevzuunu teşkil eden vâkıanın mahiyetini veya tahkikat evrakının ne zaman ve nereye gönderildiğini ve neticesini;

b) Kendisine ne kadar iş verilir ne kadarını çıkardığını;

Adliye vekilliğince tayin edilen müddet içinde vekilliğe bildirirler.

Muavinin kanun yoluna müracaat olunmayan kararlarından veya taallük ettiği isi neticelenmeyen lâvihalarından yahut iddianame ve kararnamelerinden en az beşinin tasdikli suretini de birlikte gönderirler.

Hâkimlerle müddeiumumiler, muavinlerin vâkıa ve vesikalara göre vazifelerinde gösterdikleri kabiliyet, çalışkanlık ve bağlılık derecesi hakkında da mütalealarını ilâve ederler.

Muavinler bu sınıflardaki vazifelerini ayrı ayrı yerlerde yapmışlarsa, her buldukları yerin hâkimi veya müddeiumumisi tarafından da yukarıki fıkralara göre haklarında muamele yapılır.

OTUZ BİRİNCİ MADDE — Üçüncü sınıf hâkim ve müddeiumumiler hakkında Adliye vekili otuzuncu maddede yazılı hususlar için o yerdeki yüksek dereceli hâkim ve müddeiumumileri malûmat vermeğe ve mütalea beyan etmeğe memur edebilir.

OTUZ İKİNCİ MADDE — Adliye müfettişleri muamelesini teftiş ettikleri muavinlerle hâkim ve müddeiumumiler hakkında vesikalara müstenit olarak tanzim edecekleri sirret varakalarını alâkalı zatin dosyasına konmak üzere teftiş raporile birlikte Teftiş heyeti reisliğine gönderirler.

OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Otuzuncu maddenin hükmü, muavinlik ve hâkimlik ve müddeiumumilik sınıflarından Adliye vekilliği merkez hizmetlerine alınanlar hakkında mafevkleri tarafından ve Temyiz mahkemesi raportörlük ve mümeyyizliklerine alınanlar hakkında birinci reis ile çalıştıkları daire reisi tarafından tatbik olunur.

OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Otuzuncu, otuz birinci ve otuz üçüncü maddeler mucibince haklarında mütalea beyan olunanlar dahi son bir sene içinde görmüş oldukları işlerin hükmü ve kararlarından yahut yazmış oldukları iddianame ve lâyiha, kararname veya mütalealardan bizzat intihap edecekleri bir kac adedinin musaddak bir suretini ve meslekî eser ve makaleleri varsa birer nüshasını listenin neşri tarihinden iki ay içinde Adliye vekilliğine gönderirler.

OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Temyiz mahkemesi ikinci reisleri her ay içinde dairelerinde tetkik olunan evraka nazaran hâkim ve muavinlerden her birinin bizzat veya heyet halinde muhakemesini icra ve hükmünü ita eylemiş olduğu işlerden kaçının tasdik edildiğini ve ne miktarının bozulduğunu gösterir birer listeyi ve her sene nihayetinde de bu listelerin bir senelik muhteviyatını irae eden umumî birer defteri tanzim ve Adliye vekilliğine gönderilmek üzere Temyiz birinci reisine ita ederler.

Temyiz mahkemesi umumî heyetlerinden verilen kararlar hakkında birinci fıkrada beyan olunan suret ve müddette liste ve defter tanzimi Temyiz mahkemesi birinci reisine aittir.

Başmüddeiumumî, dairesinde tetkik olunan evraka göre Cümhuriyet müddeiumumilerinin bilgi ve çalışkanlığı ve lâyihalarındaki mütaleaların kanuna uygunluğu derecesini gösterir liste ve defterleri aynı müddet içinde Adliye vekilliğine gönderir.

OTUZ ALTINCI MADDE — Yukardaki maddeler hükmünce Adliye vekilliğine gönderilen eser ve vesikalar zat işleri müdürlüğüne alâkalı zatin şahsî dosyasına konulur ve dosyasile birlikte ayırma meclisine verilir.

OTUZ YEDİNCİ MADDE — Adliye vekili müddeiumumiler arasında vazifede yüksek kudret ve kabiliyet göstermiş veya muvaffak olamamış olanları ayırma meclisine bildirir.

OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Ayırma meclisi umumî heyeti, her toplanış senesi başında Temyiz mahkemesinin bir evvelki sene içinde tetkik evlediği işlere göre bozma ve tasdik yekûnlarının birbirine olan nisbetini göz önünde tutarak ehliyet derecelerini tayine esas olacak nisbetleri başlıca üç hat içinde tesbit ve bir sene müddetle muteber olmak üzere ilân eder.

Bu hadlerin birincisi, terfia hak kazanmış olmak için erisilmesi zarurî olan ehliyet derecesini; ikincisi onun üstündeki dereceyi; üçüncüsü de tercihan terfia lââyık hâkimlerin ehliyet derecesini tayine esas olacak nisbetleri gösterir.

OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Ayırma meclisi yukarıki maddelerde vazılı eser ve vesika ve mütalealardan ve ihtisar imtihan heyeti tarafından tanzim kılınan mazbatalardan alâkalı zatin bilgi, ehliyet ve çalışkanlık derecesi ve ahlâkî gidisi hakkında edineceği kanaate göre terfia lââyık olduğuna veya olmadığına karar verir.

KIRKINCI MADDE — Ayırma meclisi terfia lââyık gördüğü kimseleri:

A - Terfia lââyık;

B - Tercihan terfia lââyık;

C - Mümtaz olarak terfia-lâyık;

Olmak üzere üç kısma ayırır ve her kısma ait hâkimler ve müddeiumumiler için ayrı ayrı birer terfi defteri tanzim eder.

Bu defterler, ayırma meclisi umumî heyetinin, itiraz halinde yapabileceği tadiller müstesna olmak üzere katidir.

KIRK BİRİNCİ MADDE — Mümtaz olarak terfia lââyık sıfatı, 40 ıncı maddenin (A) bendinde yazılı derecede terfia lââyık olanların vasatî liyakatlerinden çok yüksek bir liyakat derecesine malik olduklarına maddî eserlerle kanaat getirilen kimselere verilir.

KIRK İKİNCİ MADDE — İngilizce, almanca, fransızca, ve italyanca lisanlarından birini tam bilmek, ehliyet kazananlar arasında tercih sebebi teşkil eder.

Tam bilgi hukuka dair eserlerle ispat olunur.

KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Ayırma tetkikatı neticesinde tercihan terfia lââyık görülenlerden yirmi ikinci maddenin ikinci fıkrasında yazılı şartları haiz olanlar veya hâkimlik ve müddeiumumilik mesleğinde iken o memleketlerden birinin adliye müesseselerinde Hükûmet hesabına en az üç sene çalışmış olanlar mümtaz olarak terfia lââyık defterine geçirilirler.

Yukarıdaki hallerde yabancı memleket mektebinin mutat ve muayyen tahsil müddeti veya çalışılan müessesede elçilikten tasdikli olarak geçirilen müddet vazifede geçmiş sayılır.

KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Ayırma meclisi, terfia lââyık gördüğü kimselerin hâkimlik veya müddeiumumilik mesleklerinden hangisinde daha fazla istidadı olduğunu isimleri hizasına yazar.

KIRK BEŞİNCİ MADDE — Otuz sekizinci maddede yazılı tasdik ve bozma nisbetleri itibarile en aşağı ehliyet derecesini kazanamayanlar diğer maddelerde gösterilen şartları haiz olsalar bile, terfia lââyık görülemezler.

Ayırma meclisince terfia lââyık görülmeyenler iki sene sonra tekrar ayırma tetkikatına tâbi tutulur.

Ayırma meclisince her derecede iki ve her sınıfta üç defa terfia lââyık görülmeyenler hizmetten affolunur.

Yirmi dokuzuncu maddede gösterilen terfi listesine her ne sebeple olursa olsun üç defa girmemiş olanların dosyası, haklarında bir karar verilmek üzere ayırma meclisine verilir.

KIRK ALTINCI MADDE — Doksan ikinci madde hükümleri dışında hapis veya vazifeden doğan bir suçtan dolayı ağır para cezasına mahkûm olanlar, yahut bir senede iki veya bir sınıfta üç defa tevbih cezasına uğrayanlar ceza gördükleri tarihten itibaren iki sene müddetle terfi hakkını kaybederler.

Üçüncü fasıl

Birinci sınıfa ayırma şart ve usulleri

KIRK YEDİNCİ MADDE — İkinci sınıflarda beş veya bu sınıfların dördüncü derecesinde üç sene hizmet etmiş olanlar aşağıdaki maddelerde yazılı şartlar dahilinde birinci sınıfa ayrılabilirler.

Mümtaz olarak terfia lââyık olanlar üçüncü sınıftan itibaren on iki sene geçmedikçe birinci sınıfa ayrılamazlar.

Hâkimlik ve müddeiumumilik sınıflarından Adliye vekilliği hizmetlerine alı-

nanların birinci sınıfa geçmelerinde nazara alınacak filî hizmetleri yetmiş dördüncü maddeye göre hesap olunur.

KIRK SEKİZİNCİ MADDE — Hizmet müddetinde kırk yedinci madde hükmü cari olmak üzere yirmi bir, yirmi dokuz, otuz dört, otuz yedi ve otuz sekizinci maddeler hükümleri ile ayırma meclisinin vazifesine esas olan usul ve kaideleri tayin eden diğer maddeler ahkâmı ikinci sınıfta dahi tatbik olunur.

KIRK DOKUZUNCU MADDE — Ayırma meclisi umumî heyeti, kırk yedinci maddede yazılı şartları haiz olanlardan meslek hayatındaki haline, seciyesine ve ahlâkına, ilmî kudret ve kabiliyetile hizmet ve meslekteki iktidar ve muvaffakiyeti derecesine ve evvelki sınıflarda kazandığı ehliyet derecelerine göre emsali arasında temayüz etmiş olanların bir defterini yaparak Adliye vekiline verir.

Defter muhteviyatı esbabı mucibeli mazbatalara istinat ettirilir.

Dördüncü fasıl

Ayırma meclisi

ELLİNCİ MADDE — Ayırma meclisi umumî heyeti, Temyiz mahkemesi birinci reisinin reisliği altında başmüddeiumumî ile Adliye vekiline bir sene müddetle seçilen dört temyiz azasından ve Teftiş heyeti reisi ile hukuk, ceza ve zat işleri umum müdürlerinden teşekkül eder. Bunlardan başka icabında heyet noksanını tamamlamak üzere birinci sınıf hâkimlerden üç ihtiyat aza intihap olunur.

Temyiz azalarından müddetlerini dolduranların bir sene geçmedikçe yeniden seçilmesi caiz değildir.

Ayırma meclisinin bir umumî kâtibi ve bir de muavini vardır. Bunlar Adliye vekiline tayin olunur.

ELLİ BİRİNCİ MADDE — Ayırma meclisi umumî heyeti, iki tâli meclise ayrılır. (I) numaralı meclis Temyiz mahkemesi birinci reisinin ve (II) numaralı meclis başmüddeiumuminin reisliği altında toplanır.

Her meclise iştirak edecek azayı Adliye vekili tayin eder.

ELLİ İKİNCİ MADDE — Birinci sınıflara ayrılmada kırk dokuzuncu madde hükmü cari olmak üzere namzetlik devresinde bulunanlarla hâkimlik meslekinin muavinlik sınıfı ile üçüncü ve ikinci sınıflarında bulunanların ayrılmalarına müte-dair tetkikat (I) numaralı mecliste, müddeiumumilik meslekinin muavinlik sınıfı ile üçüncü ve ikinci sınıflarında bulunanların ayrılmalarına müteallik tetkikat (II) numaralı mecliste yapılır.

Yirmi dokuzuncu maddenin ikinci fıkrasında beyan olunan itirazlar (II) numaralı mecliste tetkik edilir.

ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — I ve II numaralı ayırma meclisleri 51 inci madde mucibince beşer zatten teşekkül ederler ve kararlarını ekseriyetle verirler.

Ayırma meclisi umumî heyetinde verilecek kararlarda reylerde müsavat olursa reisin bulunduğu taraf tercih olunur.

ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Ayırma meclisi kararları alâkahlara tebliğ olunur. Bu karar aleyhine tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde itiraz olunabilir. Bu takdirde, ayırma meclisi, umumî heyet halinde toplanarak itiraz hakkında bir karar verir.

Adliye vekili ayırma meclisinin kararını umumî heyette tetkik ettirebilir.

ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Kırk dokuzuncu maddede beyan olunan deftere ismi geçmeyenler tarafından vaki itirazlar doksan beşinci maddede yazılı heyet tarafından tetkik edilir. Heyet bu bapdaki kararını esbabı mucibeli bir mazbata ile Adliye vekiline bildirir.

ÜÇÜNCÜ BAP

Tayin, terfi, tahvil, mezuniyet ve tekaüt

Birinci fasıl

Muavinlerle hâkim ve müddeiumumilerin tayin, terfi ve tahvilleri

ELLİ ALTINCI MADDE — 66 ncı madde hükmünden maada halde hâkim ve müddeiumumilerle muavinlerin bu kanun hükümleri dairesinde tayin ve terfileri Adliye vekilinin teklifi üzerine millî irade ile icra olunur.

ELLİ YEDİNCİ MADDE — Bu kanunda gösterilen istisnalar dışında bir sınıfın muhtelif dereceleri arasında yapılacak terfilerde 1452 sayılı kanunda yazılı iki senelik müddet esas tutulur.

ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — Münhal hâkimliklere altmışıncı maddede yazılı nisbet dairesinde ve terfi defterindeki sıraya göre önce gelen önce tayin olunur.

Bu nisbet esasını mahfuz kalmak üzere sonraki defterlere girenler evvelki defterlere girmiş olanlardan evvel intihap edilemezler.

Müddeiumumilere ait terfi defterlerinde sıra, rüçhan sebebi teşkil etmez.

ELLİ DOKUZUNCU MADDE — Hâkim, teklif olunan hizmeti reddetmiş olmadıkça terfi defterinde yazılı sıralar değiştirilemez. Terfi sırasında teklif olunan hizmeti reddedenler defterin sonuna kalır.

Deftere geçtiğinden itibaren üç sene içinde terfi teklifini bu suretle reddetmesinden dolayı terfi etmeyenler deftere geçtikten sonraki müddete ait ahvali nazara alınarak yeniden ayırma meclisi tetkikatına tâbi tutulurlar.

İki defa deftere geçmiş olanlar o defter sırasına göre teklif olunan hizmeti kabul etmedikleri takdirde bir daha terfi edemezler.

ALTMİŞİNCİ MADDE — Mümtaz terfia lââyık defterine geçmiş olanlar sınıf ve derece terfilerinde diğer terfi defterlerinde bulunanlara, ve tercihan terfia lââyık defterine geçmiş olanlar terfia lââyık defterinde bulunanlara mutlak surette tercih olunurlar.

28 inci madde hükmü mahfuzdur.

ALTMİŞ BİRİNCİ MADDE — Mümtaz terfia lââyık görülenler her sınıfta bir defaya mahsus olmak üzere buldukları derecenin iki derece üstünde bir vazifeye tayin edilebilirler.

ALTMİŞ İKİNCİ MADDE — Her hâkim ve müddeiumumi, ayırma meclisince çihil olduğu gösterilen meslekte terfi eder. Ancak terfi sırasında bunlardan mümtaz olarak veya tercihan terfia lââyık görülenleri, Adliye vekili ayırma meclisinin mütaleasile bağlanmaksızın istihkak kazandıkları sınıf içinde hâkimlikten müddeiumumiliğe ve müddeiumumilikten hâkimliğe tayin edebilir.

ALTMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Adliye vekili, hizmet icaplarına göre müddeiumumilerden lüzum gördüklerini veya isteyenlerden tensip edeceğini hâkimlik

sınıfları içinde derecelerine muadil bir vazifeye nakledebilir.

ALTMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDİ — Temyiz azalığı açıldığında, kırk dokuzuncu maddede gösterilen deftere ismi geçmiş olanlardan bir zat Adliye vekili tarafından intihap ve millî iradeye arz olunur.

ALTMİŞ BEŞİNCİ MADDİ — Başmüddeiumumi ile temyiz ikinci reisleri, temyiz azaları arasından, Adliye vekiline intihap ve millî iradeye arz olunur.

ALTMİŞ ALTINCI MADDİ — Temyiz birinci reisi, başmüddeiumumi ile temyiz ikinci reisleri arasından İcra Vekilleri Heyetince intihap ve millî iradeye arz olunur.

ALTMİŞ YEDİNCİ MADDİ — Şahsa veya aileye taallük eden sıhhî veya muhik sebeplere binaen tahvillerini isteyenlerin mazeretleri tahakkuk ederse tahvilleri icra olunur.

İkinci fasıl

Mezuniyet ve tekaüt

ALTMİŞ SEKİZİNCİ MADDİ— Adlî tatilden istifade etmeyen hâkimlerle müddeiumumî ve muavinlere münasip zamanda bir ay senelik mezuniyet verilir.

Mecburî sebeplere ve makbul mazeretlere binaen izin isteyenler hakkında memurin kanunu hükümleri tatbik olunur.

ALTMİŞ DOKUZUNCU MADDİ — Hâkimler ve müddeiumumilerle muavinler hakkında da 1683 sayılı askerî ve mülkî tekaüt kanunu hükümleri tatbik olunur.

Üçüncü fasıl

Hususî hükümler

YETMİŞİNCİ MADDİ — Mesleklerinde yirmi sene bilfiil hizmet eden avukatlardan ilmî kudret ve ahlâkî metanetleri ile tanınmış olanlarla on beş sene hukuk fakültelerinde hukuk ilimlerini tedris etmiş olan profesörler ikinci sınıf dahilinde bir vazifeye veya Temyiz mahkemesi azalığına ve avukatlıkta en az on sene hizmet etmiş olanlardan yukarıda yazılı vasıfları haiz bulunanlar onuncu ve bunlardan ingilizce, almanca, fransızca ve italyanca lisanlarından birini bilenler dokuzuncu derecede hâkimlik veya müddeiumumiliğe tayin olunabilirler.

Tayin, ayırma meclisinin mütaleası alındıktan sonra yapılır.

YETMİŞ BİRİNCİ MADDİ — Hâkimlik ve müddeiumumilikten veya hâkimlik sınıfından sayılan vekâlet hizmetlerinden avukatlık veya profesörlük meslekine geçtikten sonra yeniden hâkimlik veya müddeiumumilik sınıflarına yahut vekâlet hizmetlerine geçenlerin o mesleklerde geçirdikleri müddetin yarısı hâkimlik ve müddeiumumilikte geçirmiş oldukları müddete zammolunur.

Adliye meslekinde bulunup ta mebus intihap edilenlerin mebuslukta geçirdikleri müddet kıdemlerine zammolunur.

YETMİŞ İKİNCİ MADDİ — Hâkim ve müddeiumumilerle muavinleri doğrudan doğruya Adliye vekili tarafından Adliye vekâletinde idarî bir vazifeye tayin olunabilirler. Bu takdirde vekâlet hizmetinde buldukları müddetçe haklarında idarî meslekte bulunan memurlara müteallik umumî hükümler tatbik olunur.

YETMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Üçüncü sınıf hâkimlik ve müddeiumumiliklerin en az yedinci derecesinde bir sene hizmet etmiş olanlar adliye müfettişliklerine intihap ve tayin olunabilirler.

YETMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Hâkimlik ve müddeiumumilik mesleklerinden Adliye vekâleti müsteşarlığına, teftiş heyeti reisliğine, umum müdürlüklere, müfettişliklere ve muavinliklere ve muavinlik sınıfından temyiz mahkemesi mümeyyizlikleriyle hukuk ve ceza işleri ve teftiş heyeti mümeyyizliklerine alınanların bu memuriyetlerde geçirecekleri müddetler hâkimlik ve müddeiumumilik mesleklerinde geçmiş sayılır.

Müsteşarla teftiş heyeti reisinden maadası buldukları sınıftan yukarı sınıflara terfi için 39, 40 ve 49 uncu maddeler mucibince ayırma meclisi tetkikına tâbi tutulurlar.

Ayırma meclisi tetkikına tâbi tutulacaklardan umum müdürlerle müfettişlerden başka vekâlet hizmetinde bulunanların hâkimlik veya müddeiumumilikte beş sene filî hizmetleri geçmiş olmadıkça birinci sınıfa ayrılmaları caiz değildir.

Bu maddede yazılı vekâlet hizmetlerinde bulunanların hâkimlik ve müddeiumumiliklere gerek istekleriyle ve gerek görülen lüzum üzerine tayinleri halinde evvelki hizmetlerinde iktisap ettikleri haklar nazara alınır.

YETMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Hâkimlik ve müddeiumumilik mesleklerinden kendiliklerinden ayrılmış olanlar ayırma meclisinin kararile tekrar mesleke kabul edilebilirler.

Bu karara karşı ayırma meclisi umumî heyetine itiraz olunabilir.

YETMİŞ ALTINCI MADDE — Her sınıf ve derecede kıdem o dereceye tayin hakkındaki millî irade tarihinden hesap olunur.

Aynı irade ile tayin olunanlardan en evvel işe başlayanlar sonrakinden kıdemli sayılırlar. Aynı günde vazifeye başlayanlardan hâkimlik mesleğinde eski olanlar daha kıdemli sayılırlar.

YETMİŞ YEDİNCİ MADDE — Askerlik ve hastalık kідemin devamına mâni olmaz. Tekaiüt müddeti için konulan hükümler müstesnadır.

YETMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Namzetlik ve ihtisas imtihanlarına girmek için Ankaraya gelenlere, her kısım imtihanda yalnız bir defa vazifeten celbolunan memurlar hakkındaki hükümlere göre gelip gitme yol masrafı verilir.

DÖRDÜNCÜ BAP

Hâkimlik teminatı

YETMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Üçüncü sınıf hâkimliğin 7 nci derecesine geçmiş olanlar hâkimlik teminatını kazanırlar.

Hâkimlik teminatını kazananlar bu kanunda konulmuş olan hükümler dışında:

A - Bir mahkemenin ilgası veya kadrosunun tenkisi sebeplerine müstenit olsa bile maaşlarından mahrum edilemez.

B - Muvafakatleri olmaksızın terfi suretile dahi olsa mevki ve memuriyetleri değiştirilemez.

C - Vekâlet emrine alınamaz.

D - 1683 sayılı kanunun hükümleri dışında tekaüde sevkolunamaz.

SEKSENİNCİ MADDE — Hâkimlik teminatını kazanmış olanlardan bir

mahkemenin ilgası veya kadrosunun tenkisi sebebiyle vazifesiz kalanlara ilga veya tenkis zamanında mevcut bulunan yahut ilk açılacak olan maaş ve derecesine müsavî hâkimlik teklif olunur.

Hâkim birinci ve ikinci teklifi reddedebilir.

Üçüncü teklifi kabul etmeyenlerin maaşı kesilir. Sıhî sebepten dolayı iki sene vazife kabul edemeyecek halde bulunanlar hakkında tekaüde müteallik hükümler tatbik olunur.

İlga veya tenkis yüzünden vazifesiz kalan muavinlerle üçüncü ve ikinci sınıf müddeiumumiler ve 7 nci dereceye geçmemiş olan hâkimler hakkında memurun kanununa göre muamele yapılır.

Beşinci dereceye geçmiş olan hâkimlerden kırkıncı maddede beyan olunan terfi defterleridir B ve C bentlerinde bulunanlar teftiş tâbi olmazlar.

SEKSEN BİRİNCİ MADDE — Bir dairede birleşmeleri kanunen caiz olmayanlardan sonradan tayin olunanı, ve yeniden tahaddüs etmiş sebep dolayısıyla birleşemeyecek olanlardan kıdemsizi rizası olmadan dahi başka yere kaldırılır.

Buldukları yerde kendi kusurlarından mütevellit olmayan her hangi bir sebeple hâkimliğin istilzam eylediği şeref veya bitaraflık dairesinde vazife göremeyeceği tahkikat ile anlaşılan hâkimler, inzıbat meclisi kararile rizalarına bakılmaksızın başka yere naklolunurlar.

SEKSEN İKİNCİ MADDE — Hâkim muavinleriyle 7 inci dereceye geçmemiş olan hâkimler şeref ve haysiyeti ve itimat ve emniyeti muhil sebeplerden dolayı inzıbat meclisinin mütaleası alınarak ve üçüncü ve ikinci sınıf müddeiumumilerle muavinleri lüzum görüldüğü takdirde vekâlet emrine alınabilirler ve haklarında memurun kanunu hükümlerine göre muamele olunur.

BEŞİNCİ BAP

İnzıbatî hükümler

Birinci fasıl

Nezaret hakkı

SEKSEN ÜÇÜNCÜ MADDE — Adliye vekili, bütün hâkimler üzerinde nezaret hakkını haizdir.

Adliye vekili, her hangi bir hâkimi kendisine isnat olunan fiiller hakkında cevap vermek üzere nezdine çağırabilir. Hâkim, tayin olunan müddet içinde gelmeğe mecburdur.

SEKSEN DÖRDÜNCÜ MADDE —

A - Temyiz mahkemesi bütün mahkemeler üzerinde;

B - Temyiz mahkemesi birinci reisi, Temyiz mahkemesini teşkil eden bütün hâkimler üzerinde;

C - Temyiz mahkemesinin her dairesi reisi, ve Ağır ceza mahkemesi reisleri muhakeme ve müzakerenin selâmet ve intizamile alâkadar olan hallerde o daireleri teşkil eden hâkimler üzerinde;

Nezaret hakkını haizdirler.

SEKSEN BEŞİNCİ MADDE — Bütün müddeiumumilik teşkilâtı Adliye vekilinin idaresi altındadır.

Başmüddeiumumî, dairesi muavinleri üzerinde ve Cümhuriyet müddeiumumileri kendi muavinleriyle, kaza daireleri içindeki müddeiumumiler üzerinde nezaret ve murakabe hakkını haizdirler.

İkinci fasıl

İnzibat cezaları ve mercileri

SEKSEN ALTINCI MADDE — Birinci sınıf hâkimlerle başmüddeiumumiden başka hâkimler ve müddeiumumiler ve muavinler hakkında tatbik olunacak inzibat cezaları şunlardır:

- A - İhtar,
- B - Maaş kesmek,
- C - Tevbih,
- D - Derece indirmek,
- E - Meslekten çıkarmak.

SEKSEN YEDİNCİ MADDE — İhtar, vazifede dikkate davettir.

Doğrudan doğruya veya nezaret hakkını haiz olanların göstereceği lüzum üzerine Adliye vekili tarafından verilir.

İhtar olunan kimse meselenin vekillikçe bir daha tetkikını isteyebilir. İhtar sicille geçmez.

SEKSEN SEKİZİNCİ MADDE — Maaş kesmek, mazeretsiz vazifeye gelmeyenlerin aylıklarından her gün için bir günlüğünün kesilmesidir.

Fasılasız bir ay veya fasılalı da olsa bir senede iki ay kabule şayan mazere-ti olmaksızın vazifeye gelmeyenler meslekten affolunurlar.

Yukarıki fıkrada yazılı müddetten aşağı vazifeye gelmeyenler hakkında meslekten çıkarılmaktan başka derece gözetilmeksizin diğer inzibatî cezalar tatbik olunabilir.

Muayyen çalışma zamanında gelmemek te vazifeye devamsızlık sayılır.

Maaş kesmek cezası doğrudan doğruya ve hizmetten af cezası inzibat meclisi kararile Adliye vekili tarafından tatbik olunur.

SEKSEN DOKUZUNCU MADDE — Tevbih, muayyen bir fiil ve hareketten dolayı hâkimin muahazesidir. Tevbih sicille geçer.

DOKSANINCI MADDE — Derece indirmek, hâkimin bulunduğu derecenin bir derece aşağısına indirilmesidir.

Bu ceza bir derecede üç, bir sınıfta dört defa tevbih cezasına uğrayanlar hakkında tatbik olunur.

DOKSAN BİRİNCİ MADDE — Meslekten çıkarmak, bir daha mesleke alınmamak üzere vazifeye nihayet verilmesidir.

DOKSAN İKİNCİ MADDE — Alelîtlak ağır hapis, üç ay veya daha yukarı hapis cezalarından birile katî mahkûmiyet meslekten çıkarılmağı müstelzimdir.

Bu halde meslekten çıkarma muamelesi doğrudan doğruya vekillikçe yapılır.

Üç aydan aşağı hapis cezasile mahkûmiyet halinde katileşen hükmü havi ilâm inzibat meclisine tevdi olunur.

Mahkûmiyeti mucip olan suç, ahval ve şerait itibarile hâkimin vekar ve haysiyetini bozan ve hâkimliğe olan umumî hürmet ve itimadı gideren mahiyette görülürse ceza miktarı ne olursa olsun mahkûm hâkimin meslekten çıkarılmasına karar verilir.

Yukarıki fıkralarda yazılı hapis müddetlerinin tayininde esas hükmolunan cezadır.

Cezanın tecili halinde yapılan fiilin mahiyetine göre meslekten çıkarmak cezasının tatbiki lâzımgelip gelmeyeceğine inzıbat meclisi karar verir.

DOKSAN ÜÇÜNCÜ MADDE — İhtardan ve maaş kesmeden maada inzıbat cezaları 94 üncü maddede gösterilen inzıbat meclisince verilir. Ceza görecek kimsenin müdafaası alınmadan ceza verilemez.

İnzıbat meclisinin kararları Adliye vekilliği tarafından tebliğ olunur.

DOKSAN DÖRDÜNCÜ MADDE — İnzıbat meclisi iki senede bir, Adliye vekilince temyiz ikinci reislerinden intihap olunacak beş zat ile teftiş heyeti reisi ve ceza işleri umum müdüründen teşekkül eder.

Meclise, temyiz reislerinden en kıdemlisi reislik eder. Bunlardan başka lüzümü halinde heyeti tamamlamak üzere temyiz hâkimlerinden iki ihtiyat aza intihap olunur.

İnzıbat meclisi beş kişinin toplanması ile karar verebilir. İttifak hâsıl olmayan işler meclisin bütün azası ile müzakere olunur ve ekseriyetle karara bağlanır.

Müddetini dolduran azanın yeniden intihabı caizdir.

DOKSAN BEŞİNCİ MADDE — İnzıbat meclisinin kararlarına, alâkadar hâkime tebliğinden itibaren 30 gün içinde itiraz olunabilir. Bu takdirde Temyiz mahkemesi birinci reis ile başmüddeiumumî ve ikinci reislerin hepsi birden toplanarak itirazın varit olup olmadığına ekseriyetle karar verir.

Meslekten çıkarılmağı istilzam eden işlerin itirazın tetkikinde müddeiumumilik vazifesi başmüddeiumumî tarafından yapılır. Muteriz isterse müdafaasını bizzat hazır bulunarak veya vekil göndererek yapar.

Adliye vekili inzıbat meclisi kararını umumî heyete tetkik ettirebilir.

Meslekten çıkarma kararına itiraz, kararın infazını durdurmaz.

Üçüncü fasıl

Haysiyet divanı

DOKSAN ALTINCI MADDE — Temyiz ikinci reislerle temyiz azalarının hâkimlik ve kar ve şerefine ve şahsî haysiyetlerine dokunan veya vazife icaplarına uymayan ihtiyarî fiil ve hareketlerinden dolayı temyiz birinci reisinin reisi altında başmüddeiumumî ile daire reislerinden ve her daire namına kura ile seçilecek birer azadan kurulacak haysiyet divanı tarafından haklarında aşağıdaki muameleler tatbik olunur:

A - Tavsiye,

B - İstifaya davet.

DOKSAN YEDİNCİ MADDE — İstifaya davete karar verilen zat mezun sayılır ve kararın tebliğinden itibaren bir ay içinde istifa etmediği veya tekaüdü nü istemediği takdirde vekillikçe istifa etmiş addolunur.

DOKSAN SEKİZİNCİ MADDE — 96 ncı maddede yazılı fiil ve hareketlerin vukuunda Adliye vekili 83 üncü maddedeki nezaret hakkını kullanarak veya temyiz birinci reisinin doğrudan doğruya yahut daire reisinin vereceği taktire mütaleasını da ilâve sureti ile vukubulacak işarına bakarak işi haysiyet divanına sevkeder.

Bu takdirde divan reisi tarafından yazılacak bir tezkere ile hareketinden şikâyet olunan hâkimden keyfiyet sorulup müdafaası alınır. Hâkim, isterse, mü-

dafaasını bizzat hazır bulunarak veya vekil göndererek yapar.

Haysiyet divanının kararları heyetin üçte ikisinin bir reyde birleşmesiyle verilir. Aleyhine itiraz olunamaz.

Dördüncü fasıl

Müşterek hükümler

DOKSAN DOKUZUNCU MADDE — Bir şahsın şikâyeti üzerine açılan inzibatî takibat şikâyetten vazgeçilse dahi durdurulamaz.

Sureti mahsusada talikik memuru gönderilmesini icap ettirmiş olan bir şikâyetin mevzuu haksız olduğu sabit olan hallerde tahkiki için Devletçe yapılan masraflar hakkında ceza muhakemeleri usulü kanununun dört yüz on birinci maddesinin ikinci fıkrası tatbik olunur.

Inzibatî muameleyi istilzam edecek mahiyette olan ihbar veya şikâyetin suiniyetle yapıldığı veya delillerin uydurulduğu anlaşılan hallerde Adliye vekilinin iznile takibat icra ve mahkemece yukardaki fıkra hükmü tatbik olunmakla beraber Türk ceza kanununun 285 inci maddesinin birinci fıkrasında yazılı ceza da hükmlenir.

Bu gibi hallerde takibat icrası şikâyet olunan hâkim veya müddeiumuminin mensup olduğu mahkemeye en yakın Ağır ceza mahkemesi merkezindeki C. müddeiumumisine ve muhakemesi o Ağır ceza mahkemesine aittir.

YÜZÜNCÜ MADDE — İnzibatî cezalara karar verecek heyete dahil olanların reddi istenebilir. Buna reddi istenilen azadan başka diğerlerinin iştirakile karar verilir.

YÜZ BİRİNCİ MADDE — İnzibat meclisi veya haysiyet divanı reis ve azaları, kendisine inzibatî muamele tatbikını müstelzim bir fiil isnat olunan kimsenin leh ve aleyhindeki delilleri serbestçe takdir ederler.

Bu heyetler inzibatî muamele ve cezaların tatbikında, hâkimlik şeref ve itibarını kuvvetle muhafaza etmek vazifesinden ve mevcut delillerin vicdanlarında husule getirdiği samimî kanaatten ilham alırlar.

ALTINCI BAP

Tahkik, takip

Birinci fasıl

Vazife ile alâkalı suçlar

YÜZ İKİNCİ MADDE — Hâkim muavinleriyle üçüncü ve ikinci sınıf hâkimlerin vazifeden doğan veya vazife sırasında işlenen suçlarından ve sıfat ve vazifeleri icaplarına uymayan hâl ve hareketlerinden dolayı haklarında tahkikat icrası, Adliye vekilligince memur edilecek yüksek dereceli hâkime veya adliye müfettişine ve birinci sınıf hâkimlerin vazifeden doğan veya vazife sırasında işlenen suçlarından dolayı haklarında tahkikat icrası Adliye vekili tarafından tensip olunacak temyiz reislerinden birine aittir.

YÜZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Müddeiumumilerle muavinlerinin vazifeden doğan veya vazife sırasında işlenen suçlarla sıfat ve vazifeleri icaplarına uymayan hâl ve hareketlerinden dolayı haklarında tahkikat icrası mafevk müddeiumumi-

lere veya memur edilecek müfettişe aittir. Başmüddeiumununin vazifeden doğan veya vazife sırasında işlenen suçlarından dolayı hakkında tahkikat icrası, Adliye vekili tarafından tensip olunan temyiz reislerinden birine aittir.

YÜZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Üçüncü ve ikinci sınıflara mensup hâkimlerle müddeiumumiler haklarında birlikte tahkikat yapılması icap eden hallerde tahkikat, Vekillikçe tensip olunacak müfettiş tarafından yapılır.

YÜZ BEŞİNCİ MADDE — Yukarıki maddelerde yazılı tahkikatın yapılması Adliye vekilinin iznine bağlıdır. Ancak birinci sınıfa mensup hâkimlerle başmüddeiumumiden maadası hakkında müfettişlerin teftiş veya tahkik sırasında öğrenecekleri haller müstesnadır. Bu takdirde keyfiyet hemen Adliye vekilliğine bildirilir.

YÜZ ALTINCI MADDE — Tahkikat evrakı vekâlet ceza işleri müdürlüğüne tevdi olunur. Tetkikat neticesinde yazılacak mütalea üzerine takibat yapılmasına veya inzibatî ceza tayinine lüzum olup olmadığı Vekillikçe takdir olunarak evrak kanunî mercilere tevdi olunur veya muameleden kaldırılır.

YÜZ YEDİNCİ MADDE — Üçüncü ve ikinci sınıf hâkimlerle muavinleri ve başmüddeiumumiden başka müddeiumumilerle muavinleri hakkında vekillikçe takibat icrasına lüzum görüldüğü takdirde evrak, hâkim veya müddeiumumilerle muavinlerin kazası dairesinde bulunduğu Ağır ceza mahkemesine yakın bulunan Ağır ceza mahkemelerinden birinin müddeiumumiliğine gönderilir.

Müddeiumumî beş gün içinde iddianamesini tanzim ederek evrakı, son tahkikatın açılmasına veya muhakemenin menine karar verilmek üzere Ağır ceza mahkemesi reisine verir.

İddianamenin bir sureti ceza muhakemeleri usulü kanunu dairesinde, hakkında takibat yapılan kimseye tebliğ olunur. Bu tebliğ üzerine alâkalı, kanunda yazılı müddet içinde bazı delillerin toplanmasını ister veya kabule değer bir talepte bulunursa nazara alınır ve icap ederse tahkikat reis tarafından derinleştirilir.

YÜZ SEKİZİNCİ MADDE — Haklarında son tahkikatın açılmasına karar verilenlerden ikinci sınıflara mensup olanlarla ağır ceza mahkemeleri heyetlerine dahil bulunan hâkim ve müddeiumumilerin son tahkikatları Temyiz mahkemesinin vazifeli ceza dairesinde görülür.

Muavinlerle üçüncü sınıflara mensup hâkim ve müddeiumumilerin ağır ceza heyetlerine mensup olanlarından maadasının son tahkikatları kaza dairesi içinde buldukları ağır ceza mahkemesinde yapılır.

YÜZ DOKUZUNCU MADDE — 107 nci maddede yazılı mercilerin tevkif veya tahliyeye, yahut son tahkikatın açılmasına mahal olmadığına dair olan kararlarına karşı müddeiumumî veya maznun tarafından umumî hükümler dairesinde itiraz olunabilir.

Bu itiraz hâkimin kazası dairesinde bulunduğu ağır ceza mahkemesinden başka itiraz edilen kararı veren mahkemeye en yakın ağır ceza mahkemelerinden birinde tetkik olunur.

İkinci fasıl

Şahsî suçlar

YÜZ ONUNCU MADDE — Muavinlerle üçüncü ve ikinci sınıflara mensup hâ-

kim ve müddeiumumilerin şahsî suçları hakkında umumî hükümler dairesinde yapılacak takibat ve tahkikat maznun ağır ceza mahkemesi hâkimlerinden ise en yakın ağır ceza mahkemesi müddeiumumisi ile sorgu hâkimine, değilse kazası dairesinde bulunduğu ağır ceza mahkemesi müddeiumumisi ile sorgu hâkimine ve son tahkikatı o ağır ceza mahkemesine aittir.

Temyiz hâkimleri ile Başmüddeiumuminin yukarıdaki fıkrada yazılı suçlarından dolayı ilk tahkikatın yapılması Temyiz birinci reisinin tensip edeceği Temyiz reislerinden birine ve son tahkikatı Temyiz ceza umumî heyetine aittir. Umumî heyetin kararı katidir.

Baş müddeiumumî hakkındaki ilk ve son tahkiklerde müddeiumumilik vazifesi Adliye vekiline tensip olunacak Temyiz reislerinden biri tarafından yapılır.

Üçüncü fasıl

Müşterek hükümler

YÜZ ON BİRİNCİ MADDE — Ağır cezayı müstelzim meşhut suçların hazırlık ve ilk tahkikatı umumî hükümlere tâbidir.

YÜZ ON İKİNCİ MADDE — Yedinci dereceden yukarı derece veya sınıfta bulunan hâkimlerin vazifelerinde devamı adliye kuvvetinin nüfuz ve itibarına yahut tahkikatın selâmetine hâle vereceği anlaşılırsa sınıfına göre inzibat meclisi veya haysiyet divanı kararile eli işten çektirilir.

Muavinlerle üçüncü ve ikinci sınıf müddeiumumiler ve yedinci derece altında bulunan hâkimler hakkında bu muamele Adliye vekili tarafından tatbik olunur.

YÜZ ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Eli işten çektirilenlere maaşlarının yarısı verilir. Bunlardan beraet edenler memuriyetlerine iade veya muadil bir vazifeye tayin olunmakla beraber kesilmiş olan maaşlarını da alırlar.

Haklarında memuriyete mâni olmayacak kazaî veya inzibatî bir ceza verilmiş olanlar vazifelerine iade veya muadil diğer bir vazifeye tayin olunurlar.

Şu kadar ki kesilmiş olan yarı maaşlarını alamazlar.

YÜZ ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Tahkikat sırasında tevkifine lüzum görülen muavinlerle hâkim, müddeiumumiler son tahkikatın açılmasına karar vermeye salâhiyetli merci tarafından tevkif olunabilir.

YÜZ ON BEŞİNCİ MADDE — Adliye müfettişleriyle tahkikata memur hâkim ve müddeiumumiler tahkikat sırasında lüzum gördükleri kimselerin ifadelerini yeminle alırlar. Arama yaparlar, sübut delillerini ve bütün daire ve müesseselerden icap eden malûmatı toplarlar.

Bu maddede yazılı salâhiyetlere ait hususları alâkalı şahıslarla daire ve müesseseler ifaya mecburdurlar.

YÜZ ON ALTINCI MADDE — Muavinlerle hâkim ve müddeiumumilerin takibatı müstelzim suçlarında iştiraki olanlar aynı tahkikat mercilerine tâbidir.

YÜZ ON YEDİNCİ MADDE — Bu kanun mucibince muhakeme altına alınması icap edenlerin tahkikat mercilerini tayinde esas, muhakeme altına alındıkları zamandaki sıfatlarıdır.

Bu esasa göre tahkikatı yapacak merci, suçun işlendiği yerin kazası dahilinde bulunduğu mercidir. Takip yapılmadan evvel hâkimlik veya müddeiumumilik vazifesinden ayrılanların ayrılma zamanındaki sıfatları mercii tayine esas tutulur.

Vekiller, asılların tâbi olduğu hükümlere tâbidir.

YÜZ ON SEKİZİNCİ MADDE — Muavinlerle hâkim ve müddeiumumilere ait davalar müstacel işlerden sayılır. Kanunî zaruretlerden doğan maniler olmadıkça üç aydan fazla devam edemez. Müddeiumumiler, nezdinde buldukları mahkemelerde derdest bulunan bu kabîl davaları ve bunların tahkikat safhalarını ve varsa gecikme sebeplerini her üç ayda bir Adliye vekilliğine bildirmeğe mecburdurlar.

YÜZ ON DOKUZUNCU MADDE — Cezaî takibat, inzibatî muamelenin tatbik ve icrasına mâni teskil etmez.

Hüküm katileştikten sonra işin dosyası görülüp iade edilmek üzere Adliye vekilliğine gönderilir. Vekillik icap ederse evrakı inzibat meclisine veya haysiyet divanna tevdi eder.

YEDİNCİ BAP

Adliye memurlarının intihap ve inzibat muameleleri

YÜZ YIRMİNCİ MADDE — Temvizden başka bütün mahkemelere ve Adliye-ye bağlı dairelere mensup başkâtip, kâtip ve memurlar, dairesi âmirinin inhisale ağır ceza merkezlerinde müteşekkil adliye encümenlerince intihap ve memuriyetleri merkezde Adliye vekili ve vilâyetlerde vekil namına valiler tarafından tasdik olunur.

Tasdik işinde valilerle Adliye encümenleri arasında çıkacak ihtilâf, Adliye vekilliğince halledilir.

Adliye encümenleri en yüksek dereceli hâkimin reisliği altında, mahallî müddei umumisile vekâletçe secilecek mahallî hâkimlerden teşekkül eder. Bu heyeti teşkil eden reis ve azanın adedi beşi geçemez.

YÜZ YIRMİ BİRİNCİ MADDE — Temyiz mahkemesi başmümeyyiz, mümeyyiz ve kâtipleri ile sair memurları, daireleri âmiri tarafından verilecek müzekere üzerine birinci reis tarafından tayin ve vekâlete arz olunur.

YÜZ YIRMİ İKİNCİ MADDE — İnzibatî cezalar şunlardır:

- 1 - Tevbih;
- 2 - Dörtte üçü geçmemek üzere aylıktan kesme;
- 3 - Derece tenzili veya tahvil;
- 4 - Azil.

Bunlardan tevbih veya aylıktan kesme cezalarına memur veya kâtibin mensup olduğu daire âmiri karar verir.

Bu vechile tevbih veya aylıktan kesme cezası alanlar on beş gün içinde bu cezayı veren âmire müracaat ve esbabı mucibe göstererek cezaya itiraz edebilirler. İtiraz âmir tarafından reddolunursa ceza katileşir ve sicille geçer.

Derece tenzili ve tahvil ile azil cezaları Adliye encümenleri tarafından tatbik olunur. Bu kısım inzibatî kararlar aleyhine alâkalı veya memurun âmiri tarafından on beş gün içinde itiraz olunabilir. Bu halde keyfiyet Adliye vekilliği merkez inzibat heyetince tetkik olunur. Bu heyetçe verilen kararlardan dolayı artık hiç bir mercie müracaat olunamaz.

Bu maddede yazılı cezaların tavininde memurun kanununun yirmi altıncı maddesinde sayılan fiil ve sebeplerle bağlı olmak şart olmadığı gibi derece gözetilmeksizin bu cezalardan her hangi biri tatbik olunabilir.

YÜZ YIRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Temyiz mahkemesi başmümeyyiz, mümeyyiz ve kâtip ve memurları hakkındaki inzibatî cezalar birinci reisin reisliği al-

tında başmüddeiumumî ve kıdem sırasile diğer üç ikinci reisten teşekkül eden inzıbat heyetince tatbik olunur.

Bu heyetin kararları katî olup aleyhine hiç bir mercie müracaat olunamaz.

YÜZ YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Hâkim namzetleri hakkındaki inzıbat hükümlerinin tatbıkı Adliye vekilliğine aittir.

YÜZ YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Bu bapta yazılı memurların vazifelerinden doğan suçlardan dolayı yapılacak takibat buldukları mahal müddeiumumiliklerince ve usulî hükümler dairesinde icra olunur.

YÜZ YİRMİ ALTINCI MADDE — Görülecek lüzum üzerine Adliye vekilliği ve adliye müfettişleri tarafından, kâtip sınıfında bulunanlarla hapishane müdür ve memurları ve mubaşirler işlerinden çıkarılabilir. Bu salâhiyeti mahallî adliye encümenleri de haizdir.

İşlerinden çıkarılanların yerlerine diğerleri tayin olunur. Memuriyetlerinden çıkarılanlar tahkikat ve muhakeme neticesinde haklarında muamele tayinine mahal görülmediği, meni muhakeme veya beraet kararı aldıkları takdirde eski memuriyetlerine muadil memuriyetlere tayin olunurlar.

YÜZ YİRMİ YEDİNCİ MADDE — Müfettiş ve muhakkikler teftiş ve tahkikatın selâmeti için lüzum gördükleri takdirde bu bapta yazılı memurlara, teftiş ve tahkik neticesine kadar işten el çektirebilirler.

YÜZ YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Bu bapta yazılı hükümlerden gayri hallerde memurun kanunu hükümleri caridir.

Muvakkat madde

I — 766 numaralı kanuna göre hâkim sınıfına dahil olanlarla diğer adlî vazifelerde bulunanlardan sicilleri veya ehliyetsizlikleri itibarile vazifelerinde bırakılmaları caiz olmadığı Temyiz mahkemesi reis ve azalarından Adliye vekilince intihap edilecek dört zat ile vekâlet müstesarı ve Hukuk, ceza ve zat işleri müdürleri ve Teftiş heyeti reisinden teşekkül edecek bir heyetin kararla anlaşılana hakkında bu kanunun meriyete gireceği tarihe kadar aşağıdaki hükümler tatbik olunur:

A - Sicilleri itibarile vazifelerinde bakaları caiz olmayanların hizmetlerine nihayet verilir ve haklarında 1683 sayılı kanunun 13 üncü maddesi hükümleri tatbik olunur.

B - Ehliyetsizlikleri hasebile kendilerinden istifade edilemeyenler vazifesinden affedilir. Bu suretle vazifeden affedilenlerin hizmet müddetleri on beş sene veya daha fazla olursa bu müddet nisbetinde tekaüt maaşına müstahik olurlar. Tekâüt müddetini doldurmayanlar taleplerile hâkimlik ve müddeiumumilik meslekleri haricinde diğer adlî vazifelere tayin edilebilirler.

Bu madde hükmüne tevfikan verilecek kararlar üçte iki ekseriyetle verilir. Bu kararlar aleyhine itiraz ve temyiz yollarına gidilemez.

II — Meslek mektebinden mezun olup ta bu kanunun meriyete girdiği tarihte 1452 sayılı kanunun on birinci ve daha altındaki derecelerden maaş alan müstahiklar sorgu hâkim vekili itibar olunur ve almakta buldukları aylıkları alırlar.

Bunlar bu kanunun meriyeti tarihinden itibaren üç sene içinde birinci babın ikinci faslında yazılı hükümler dairesinde imtihan verdikleri takdirde 11 inci derecedeki sorgu hâkimliklerine tayin olunurlar ve bu kanunda gösterilen usul ve şartlara göre yalnız sorgu hâkimliğinde terfi edebilirler.

İmtihanda kazanamayanlar veya makbul mazeretlerine binaen giremeyenler hakkında 10 uncu madde hükmü tatbik olunur.

III — Adliye vekilliği bu kanunun namzetlik müddet ve imtihanına dair hükümlerinin yerine getirilmesini kadro vaziyetinin icaplarına göre geri bırakabilir. Şu kadar ki bu geri bırakma iki seneyi geçemez.

IV — Adliye vekilliği bu kanunun 26 ncı maddesinde yazılı ihtisas imtihanına ait hükümlerin yerine getirilmesini kadro vaziyetinin icaplarına göre üç sene geri bırakabilir.

V — Bu kanunun meriyete girdiği tarihte 766 sayılı hâkimler kanununun 3 üncü maddesinde yazılı derecelerde bulunanlardan o dereceye tahsis olunan maaşı alanlar bu kanunda o maaşın muadili olan derecelerde sayılırlar.

VI — Bu kanunun meriyete konulduğu tarihte 766 sayılı hâkimler kanununa göre hâkimlik ve müddeiumumiliklerle müfettişliklerde ve vekâlet hizmetlerinde bulunanlardan her birinin terfi lâvhasındaki derecesile maaşını gösterir bir defter tanzim ve ayırma meclisine tevdi olunur.

Ayırma meclisi altı ay içinde bunlardan her birinin derecesini 40 ncı madde hükmüne göre tayin ve tesbit eder.

Şu kadar ki aynı maaşta bulunanlardan tefrik encümenlerince terfi lâvhalarına önce geçirilmiş olanlar kadronun müsaadesi nisbetinde ve sicilleri itibarile terciha şayan oldukları takdirde sonradan o dereceye geçirilmiş olanlardan önce terfi ettirilirlar.

VII — Hukuk fakültesi veya mektebinden mezun olmayanlardan hâkimlik veya müddeiumumiliklerle Adliye vekâleti hizmetlerinde bulunmuş olupta her ne suretle olursa olsun bu vazifelerden ayrılmış bulunanlar bir daha bu meslek ve memuriyetlere tayin edilemezler.

VIII — Bu kanunun meriyeti tarihinde inzibatî takibat altında bulunanlar hakkında bu kanun hükümleri tatbik olunur.

IX — Bu kanunun 126 ncı maddesinde yazılı hükümler Adliye vekilliği merkez teşkilâtı kanunu tanzim olununcaya kadar vekillik kâtip ve memurları hakkında da tatbik olunur.

Son maddeler

YÜZ YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — 20 mart 1926 tarih ve 766 sayılı hâkimler kanunu ile bütün zeyil ve tadilleri ve diğer kanunların bu kanuna uymayan hükümleri mülğadır.

YÜZ OTUZUNCU MADDE — Bu kanun 1 kânunuevvel 1934 tarihinden itibaren meridir.

Şu kadar ki, kanunun 120 den 128 inciye kadar olan yedinci babındaki maddelerile muvakkat r addenin I, VI, VII, ve IX uncu bentleri ahkâmı kanunun neşri tarihinden muteberdir.

YÜZ OTUZ BİRİNCİ MADDE — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

9 temmuz 1934

Hâkimler kanununun 17 nci maddesinde yazılı (I) numaralı cetvel

Hâkimlerin sınıfları, dereceleri ve maaşları

Sınıfı	Derecesi	Memuriyeti	Maaşı
Muavinlik	11	Hâkim muavinliği, icra memurluğu, sorgu hâkimliği, aza muavinliği.	30
	10	Sorgu hâkimliği, sulh hâkimliği, icra memurluğu, icra muavin hâkimliği, hâkimlik.	35
Üçüncü sınıf hâkimlik	9	Sorgu hâkimliği, sulh hâkimliği, icra memurluğu, icra muavin hâkimliği, icra hâkimliği, mahkeme azalığı, hâkimlik.	40
	8	Sorgu hâkimliği, sulh hâkimliği, icra muavin hâkimliği, icra hâkimliği, mahkeme azalığı, hâkimlik.	45
	7	Sorgu hâkimliği, sulh hâkimliği, icra muavin hâkimliği, icra hâkimliği, hâkimlik, mahkeme reisliği, temyiz mahkemesi raportörlüğü.	55
	6	İcra hâkimliği, hâkimlik, mahkeme reisliği, temyiz mahkemesi raportörlüğü.	70
İkinci sınıf hâkimlik	5	İcra hâkimliği, hâkimlik, mahkeme reisliği.	80
	4	Hâkimlik, mahkeme reisliği.	90
Birinci sınıf hâkimlik	3	Temyiz mahkemesi azalığı.	100
	2	Temyiz mahkemesi ikinci reisliği.	125
	1	Temyiz mahkemesi birinci reisliği.	150

Hâkimler kanununun 18 inci maddesinde yazılı (II) numaralı cetvel

Müddeiumumilerin sınıfları, dereceleri ve maaşları

Sınıfı	Derecesi	Memuriyeti	Maaşı
Muavinlik	{ 11	Cümhuriyet müddeiumumiliği muavinliği.	30
Üçüncü sınıf müddeiumumilik	{ 10	Cümhuriyet müddeiumumiliği muavinliği, cümhuriyet müddeiumumiliği.	35
	{ 9	Cümhuriyet müddeiumumiliği muavinliği, cümhuriyet müddeiumumiliği, başmüddeiumumilik muavinliği.	40
	{ 8	Cümhuriyet müddeiumumiliği muavinliği, cümhuriyet müddeiumumiliği, başmüddeiumumilik muavinliği,	45
	{ 7	Cümhuriyet müddeiumumiliği başmuavinliği, cümhuriyet müddeiumumiliği, başmüddeiumumilik muavinliği.	55
	{ 6	Cümhuriyet müddeiumumiliği, başmüddeiumumilik muavinliği.	70
İkinci sınıf müddeiumumilik	{ 5	Cümhuriyet müddeiumumiliği, başmüddeiumumilik başmuavinliği.	80
	{ 4	Cümhuriyet müddeiumumiliği.	90
Birinci sınıf müddeiumumilik	{ 2	Başmüddeiumumilik.	125

Cümhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası

: 7 - VII - 1934 ve 1/1053

Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cümhuriyet Reisliğinden gelen tezkerenin tarih ve numarası

: 9 - VII - 1934 ve 4/721

Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cilt ve sayfa numaraları

Cilt Sayfa

: 22 294

23 336,361,387,389,391,391